మాయ పాము

జంగం పంతులు మాకు నేర్పిన ఆఖరు ఆట హరిశ్చంద్రనే! ఈ ఆటతో మేము నాలుగు ఆటలు నేర్చినట్టయింది. కానీ ఒక ఆటల ఉన్నవాళ్లు ఇంకో ఆటలలేరు. ఈ నాలుగు ఆటల్లో ఎక్కువ రమ్యంగా కమ్మిన ఆటంటే హరిశ్చంద్రనే!

అంతకుముందు జంగం పంతులు ఎవరీకీ అంతగా తెలువది. మాకు ఆటలు నేర్పిననుండి ఊరిలో ముఖ్యమైన వ్యక్తి అయిండు. పంతులుకు కట్టెలు పిడుకలు ఇల్లు నిండినయి. ఎప్పుడూ చేతిల పదిమంది. ఏపని చెప్పినా క్షణాలమీద చేద్దుము. ఆవునూర్ల పంతులు మనుమరాలు పెండ్లయితే మ్యాల్లం మొత్తంవోయి నిలబడ్డం. కట్టెలు, బియ్యం, తీసుకపోయినం. నాలుగు సంచుల కాయగూరలు తీసుకపోయినం. పందిర్లువేసినం. వంటలు చేసినం. ఇస్తార్లు ఎత్తిపోసినం.

ఇట్లా మూటిమీదున్న మ్యాల్లెం చేతులనుంచి జారిపోయే సరికి మాకంటే ఎక్కువ మా పంతులుకే ఆరాటం మొదలయింది. మల్లా రియార్సల్ మొదలుపెట్టి నాటుకాలు నేర్పిద్దామని పంతులు పంతులమ్మతో అన్నడట. పంతులమ్మ వద్దే వద్దన్నదట. మ్యాల్లం మూటిమీద ఉండాలంటే ఏదో ఒకటి చెయ్యాలిగదా!

'హరిశ్చంద్ర మళ్లా వేద్దాం. ఈసారి కొన్ని కొత్త టెక్నిక్‌లు జేద్దాం" అన్నడు పంతులు. ఆయిటి మూనితే పనులమీదపడి ఎవరూదొరుకరని తెలుసు. అప్పటికే కాలం నెత్తిమీదికచ్చింది.

ఆ నాటుకం ఆడి రెండువారాలన్న దాటలేదు. జనం మళ్లీ చూస్తరా అన్నభయం మొదలయింది మాకు. అదే విషయం పంతులును అడిగితే 'ఎందుకు చూడరు. ఈసారి స్టేజిమీద కరెంటు బుగ్గలు పెడుదాం. మైకుపెడుదాం. పల్లీలహార్మాని తెద్దాం. పాటలు నాటకం స్టైల్లో పాడుదాం. గడీల స్టేజివేద్దాం. రూపాయి టికెట్ పెడుదాం' అన్నడు.

వేసిన నాటుకాన్నే వెయ్యడం అదీ టికెట్టు పెట్టి ఆడడం అందరికీ ఇష్టంలేకపోయినా కొండయమామకు మాత్రం సంతోషంగా ఉంది. "పంతులు చెప్పినప్పుడు తప్పకుండా వెయ్యాలె ఎండకాలమేనాయె. ఏంపనుంది..? ఇంక నాలుగురోజులైతే మనిషికి మనిషి దొరుకడు". అని అందరికి ఆడర్ పాస్ జేసిండు.

అంతే! ఎక్కడోల్లు అక్కడ నోరుమూసింద్రు. అట్లే ఏ రోజున ఆడాలెనో కూడా నిర్ణయం జేసింద్రు. ఎవరికి వాళ్లు సామాన్లు సదురుకోవడంలో మునిగిపోయినం.

మాకు బట్టలకేం కొదువలేదు. ఎవలను అడిగినా కాదనరు. నాలుగు మంచి చీరెలు చూపించి ఇష్టమున్న చీర మమ్ములనే ఏరుకొమ్మంటరు. ఎటచ్చీ ఆడివేశకాళ్ళకు జాకిట్లకే ఇబ్బంది. అందుకని వాటిని ఎవరికి వాళ్లే కుట్టించుకుంటరు.

నెత్తికి సౌరాలు, కాటుక, బొట్టు, ఇట్లా వీలైనంత సామాను ఊరిమీదనే అడుక్కస్తం. మాకు జడవిగ్గులు, కొప్పువిగ్గులు ఎక్కువలేవు. కొందరు జుట్టును పెంచుకున్నరు. రెండుమూడు పెద్దకిరీటాలు పంతులే తయారు చేసిండు. వాటినే అందరం పెట్టుకుంటం.

అనుకున్నట్టే గడీలస్టేజి వేసినం. పంతులు చెప్పిన టెక్నిక్‌లు ఏవీ సాధ్యం గాలేదు గానీ కరెంటు మాత్రం పెట్టుకున్నం. ఊర్లెనే ఉన్న హెల్పర్ బాల్‌రాజు సాయం జేసిండు. స్టేజీని బలే తమాషాగా వేసిండు మా పంతులు. నాలుగు గుంజలు పాతిండు. ఎనుక రెండు గుంజలకు మేన్‌పరుదా గట్టిండు. ఈ మేన్ పరుదా గూడ మొన్నటిదాక లేదు. రెండు పూల పూల దుప్పట్లను కలిపి కదుదుంటిమి. మొన్నమొన్ననే పది గజాల సైనుబట్ట తెల్లది కొన్నం. ముందటి రెండు గుంజలకు వైరుగట్టిండు. వైరుకు రెండు పూల పూల చెద్దర్లతో సూపు పరుదా కట్టిండు. వాటికి తాడుగట్టిండు.

ఎనకనుండి తాదును లాగితే చెద్దర్లు రెండూ అటొకటి, ఇటొకటి పక్కకు జరుగుతున్నయి. ఇంకోతాడు లాగితే చెద్దర్లు రెండూ మూసుకుంటున్నయి. ఎప్పుడు పరుదా వెయ్యాలో ఎప్పుడు తియ్యాలో తానే చూసుకుంటానన్నడు పంతులు. ఎవరిదగ్గరనో నాలుగు తెల్లదుప్పట్లు అడుక్కచ్చి సైడు పరుదాలు గట్టిండు.

కాలకర్మానికి ఆరోజే సాయంత్రం మా పంతులు ఇంటి వెనుక బెస్తలచ్చవ్వ ఇంట్ల పామును సంపింద్రట. పామంటే పాముగాదు. శాతాదు పొడువుంది. ముసలి నాగుంబాము. గోదుమరంగులో మెరుత్తుంది. రాగిపైస నోట్లోబెట్టి కాలవెడతానంటే వద్దని చెప్పి పామును తీసుకున్నడట మా పంతులు. దానిని గంపలో ఎత్తుకుని స్టేజి వద్దకు తెచ్చిండు. మా దాసుచిన్నాయినకు చెప్పి పెద్దది మోతుకు చెట్టు కొమ్మను తెప్పించిండు. ఏంచేస్తడో చెప్పలేదుగనీ మేమే తెలుసుకున్నం.

ఎండాకాలం దినంగదా! చూసిన ఆటనే అయినా జనం ఎక్కువనే వచ్చింద్రు. మేము ఫ్రీగా ఆడితే బజార్లో, టికెట్లు పెడితే గడీలో వేస్తం. ఈ ఆట గడీల వేసినం. ఈసారి లైట్లు వేసినం కాబట్టి స్టేజి ఎలిగిపోతుంది. తెల్లటి పరుదాలు ఇంకింత తెల్లగ కనపడుతున్నయి. ఏశకాళ్లు ఎలుతురులో మెరిసిపోతున్నరు. •

వేశ వేశానికి పరదా వెయ్యడం, తియ్యడం జనాలకొక వింతయింది. ఎట్ల మూసుకుంటందో, ఎట్లా తెరుసుకుంటందో ఎవలకు అర్థం గాలేదు. పంతులు గూడా ఎవలకూ కనిపించకుండా ఆపని చేస్తుండు.

తెలుసుగదా నాది లోహితుని ఏశమని. నావేశం రానేవచ్చింది. అంతదాకా ఆట రమ్యంగా కమ్మింది. హరిశ్చంద్ర మారాజు కట్టాలు జూసి జనం ఏడుత్తంద్రు. నక్షత్రకుని మాటలతో నవ్వుతంద్రు. విశ్వామిత్రుని మీదికి కోపానికత్తంద్రు. లోహితున్ని బాపనమ్మ ఆకులకు అడవికి తోలిత్తుంటే కలకలాంటంద్రు. బాపనమ్మను తిడుతంద్రు.

నేను అడవికిపోతున్న. పాటను అందుకున్న. పరదా మూసుకుంది. పంతులు మోతుకుకొమ్మను స్టేజిమీద పాతి కొమ్మమీద పామును ఉంచిండు. పరదా తెరుచుకుంది. జనం విచిత్రంగా చూస్తున్నరు. లైటు వెలుతురులో పాము మెరుత్తంది. నిజంగనే పాణమున్న పాము చెట్టుమీద ఉన్నట్టుంది.

"లోహితా పాము...పాము..." "నావెంటనున్న దోస్తులు చెప్పింద్రు. పామును చూపిస్తూ.

అది మాయపాము. నాకు కనవడది. పిల్లలకే కనవడుతది. ఏది ఏదని నేను అడిగిన. వాళ్ల 'అగో అదేంది చెట్టుమీద' అన్నరు.

"పాములేదు ఏంలేదు. నేను ఆకులు తెంపద్దని చెప్పుతంద్రు. ఆకులు తేకుంటే బాపనమ్మ కొడుతది" అంటూ చెట్టుదగ్గరికి పోయిన. చెట్టు చుట్టూ రెండు చుట్లు తిరిగిన. పాటను అందుకున్న.

స్టేజి ముందు వరుసలనే కూసున్నడు గొల్లబీరయ్య తాత. అంతదాక పండుకున్నట్టున్నడు. అప్పుడే లేచిండు. లేత్తలేత్తనే కట్టెను అందుకున్నడు. నేను ఆయినను సూత్తనే ఉన్న. రెండడుగులు ముందుకేసి స్టేజిమీదికచ్చిండు.

"ఓ...పోడా...కండ్లు దొబ్బినాయిరా...నీయక్క...ఇదేందిరా పాము. పాంలేదు ఏంలేదంటవు. సత్తావురా" అంటూ చేతికట్టెతో పామును ఎత్తి ఇసిరికొట్టిండు.

ఆ పాము సక్కగపోయి నట్టనడుమల కూసున్న బెస్త లచ్చువ్వ మీదనే పడ్డది. బెస్తలచ్చువ్వ అబ్బమనిషి. ముగ్గురి దొడ్డుంటది. వట్టి పిరికిది. ఎప్పుడూ పైసలు పెట్టి ఆటను చూడనే చూడది. సచ్చిపోయిన పాము ఇచ్చినందుకు ఉత్తగనే రమ్మన్నడట మా పంతులు.ఎప్పుడైతే పాముమీద వడ్డదో అప్పుడే కెవ్వున కేకవెట్టి ఇరుసుకపడ్డది. క్యాల్లిదప్పింది. జనంలో కీకెలు బొబ్బలు.

ఆట ఆగిపోయింది. మంది మొత్తం లచ్చవ్వ చుట్టూ చుట్టుకున్నరు. మా పంతులుకు భయం పట్టుకుంది. ఆగమాగాన గోసి సదురుకుంట లచ్చవ్వ దగ్గరికిపోయిండు. 'లచ్చవ్వా.... ఇది పాణమున్న పాము గాదు. మీ ఇంట్ల సంపినపాము. నిన్ను ముట్టలేదు, కుట్టలేదు" అని చెవిదగ్గర అరిచిండు. ఎంతమొత్తుకున్నా లచ్చవ్వ కుయ్యిలేదు కయ్యిలేదు. కండ్లు తెరువలేదు. మాటలేదు, ముచ్చటలేదు.

పామును చూసైనా లేత్తదని పాము కొరకు వెదికిండు పంతులు. ఎవరు ఎటు విసిరికొట్టిండ్రోగని పాము మాయమైపోయింది. ఎప్పుడైతే పాము కనవడలేదో అప్పుడే "అది మాయ పాము. సచ్చినంక గూడా లచ్చవ్వ దగ్గరికే వచ్చిందంటే కచ్చితంగా పగబట్టి కరిచిందన్నట్టె. కరిచినంక మాయమైంది. మాయ పాములు ఇట్లనే జేస్తయి" ఎవరో అన్నరు. మరుక్షణం భయంతో అందరు మాయ మయింద్రు. మేము, క్యాల్లిదప్పిన లచ్చవ్వ మాత్రమే మిగిలినం.

కేసు మా పంతులు మెడకు చుట్టుకుంది. లచ్చవ్వకు ఒక్కతేబిడ్డ. లగ్గమైన యాడాదికే ముండ మోసి ఇల్లు చేరింది. ఎవరు నిద్రలేపి చెప్పింద్రోగని "అవ్వ నిన్ను జంగమోడు మింగెనే అవ్వా.. అవ్వ నీమీదికి మాయపామును పంపెనే అవ్వా. అవ్వవానిల్లు సత్తెనాశినంగానే అవ్వ. అవ్వమనకు దిక్కెవలున్నరే అవ్వ". అని ఏడ్సుకుంట వచ్చింది లచ్చవ్వ బిడ్డ.

అవ్వ బిడ్డలిద్దరూ నోటి దురుసు మనుషులు. వాళ్లనోటికి భయపడనివాళ్లు ఎవలూ లేరు ఊర్లె. నోరు తెరిచింద్రంటే ఊరు ఊరంతా ఒక్కటిజేస్తరు.

పాముమంత్రం ఏపియ్యాలని ఎవరో అన్నరు. మా పంతులు మంత్రగాడి దగ్గరికి పోయిండు. ఆ మంత్రగానికి లచ్చవ్వకు అగ్గిపగ. వాడు రానేరానన్నడు. కాళ్లవేళ్ల బతిలాడితే ఇంటికి తీసుకరమ్మన్నడు. లచ్చవ్వ ఒకరిద్దరికి లేచేమనిషిగాదు. రాత్రికిరాత్రే ఎడ్లబండి కట్టి బండిమీద మంత్రకాని ఇంటికి తీసుకపోయినం. వాడు ఏం మంత్రమేసిండోగని పాత చెప్పుతో మాత్రం కట్టకట్ట కొట్టిండు. తుప్పతుప్ప మీద ఊంచిండు. యాపాకు దంచి రసం నోట్లెపోసిండు. కంటికి ఉల్లిపాయరసం పూసిండు.

మా నాటుకం ఎటుపోయిందో..ఏశాలమీదనే తెల్లారేదాక లచ్చవ్వ దగ్గర కూసున్నం. తెల్లారినంక కండ్లుతెరిచింది లచ్చవ్వ. అవ్వ బిడ్డలిద్దరూ పొంటెజాము ఒగలమీద ఒగలువడి ఏడ్చింద్రు. మంత్రగాడు వాళ్లను ఉరిమి చూసి "ఏడ్చినకాడికి సాలు, ఇంటికిపోతరా లేదా" అన్నడు.

అవ్వబిడ్డలిద్దరూ సరిగ్గా వారంరోజులు మా పంతులును తిట్టరాని తిట్లు తిట్టింద్రు. ఆ తిట్లు వినలేకనే వారం పది రోజులు బిడ్డదగ్గరికి పోయింద్రు పంతులు పంతులమ్మ.